

ΒΟΥΛΓΑΡΟΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ

Μια εργασία των μαθητών
Πρόδρομος Τεπερίδης και
Σταύρος Προσαλέντης

ΣΧΕΣΕΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ

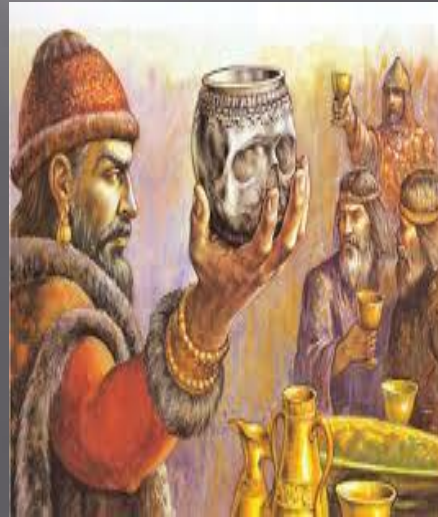
Στις αρχές του 9ου αι. οι Βούλγαροι κατοικούσαν ειρηνικά στα εδάφη του Βυζαντίου. Σιγά σιγά όμως προσπάθησαν να εντάξουν στο κράτος που ίδρυσαν τις περιοχές που κατοικούσαν Σλάβοι.

Έτσι δημιουργήθηκαν εντάσεις και συγκρούσεις με το Βυζάντιο.

Μετά από αρκετες ήττες το βουλγαρικό κράτος διαλύθηκε και για πολλές δεκαετίες δεν ξαναενόχλησαν το Βυζάντιο ενώ ο Βασίλειος έμεινε γνωστός στην ιστορία ως Βασίλειος Β' ο Βουλγαροκτόνος

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΗΓΕΤΕΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Οι σημαντικότεροι ηγέτες της Βουλγαρίας ήταν ο Κρούμος, ο Συμεών και ο Σαμουήλ. Και οι τρεις ηγέτες πολέμησαν σε σημαντικές μάχες όπως την καταστροφή στο κλειδί, την μάχη της Μεσημβρίας και πολλές πολιορκίες στην Κωνσταντινούπολη

ΚΡΟΥΜΟΣ

Βούλγαρος ηγεμόνας (806-814). Κατόρθωσε να δημιουργήσει μεγάλο και ισχυρό κράτος με συνεχες πολέμους. Κατέλαβε τμήμα της ανατολικής Ουγγαρίας, τμήματα της Μακεδονίας και της Θράκης, ενώ το 809 κυρίευσε τη Σαρδική (σημερινή Σόφια) και αποτέλεσε απειλή για τη Βυζαντινή αυτοκρατορία. Είχε μεγάλες διαμάχες με τον Νικηφόρο τον Ά.

Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

Τον Μάιο του 811 ο Βυζαντινός αυτοκράτορας Νικηφόρος Α΄ αποφάσισε να εκστρατεύσει κατά του Βούλγαρου ηγεμόνα Κρούμου, ο οποίος είχε εξελιχθεί σε έναν επικίνδυνο αντίπαλο για την Κωνσταντινούπολη. Προκειμένου να χρηματοδοτήσει την εκστρατεία του διέταξε την αύξηση των φόρων στις εκκλησίες και τα μοναστήρια και την είσπραξη καθυστερούμενων τελών από τους πλούσιους. Τον Ιούνιο ή τον Ιούλιο του 811, όταν οι Βυζαντινοί έφθασαν στο οχυρό Μαρκέλλες, ένα στρατηγικό σημείο και σταυροδρόμι οδών που κατευθύνονταν προς τα βόρεια, ο Κρούμος ζήτησε ειρήνη από τον αυτοκράτορα λέγοντάς του: «νίκησες, πάρε ότι σου αρέσει και φύγε ειρηνικά από τη χώρα»

Η πορεία του κράτησε 15 ημέρες και στη διάρκεια της ο αυτοκράτορας αποδείχθηκε ιδιαίτερα αλαζονικός, αφού ούτε έβγαινε από τη σκηνή του, ούτε έδινε την οποιαδήποτε διαταγή σε κανέναν. Η συμπεριφορά αυτή είχε ως συνέπεια την χαλάρωση της πειθαρχίας στο στράτευμα και την εμφάνιση κρουσμάτων λιποταξίας. Το γεγονός αυτό εκμεταλλεύτηκε ο Κρούμος και έστησε μια θανάσιμη παγίδα στις στενωπούς της Μοισίας. Οι Βυζαντινοί εισήλθαν στα στενά χωρίς να υποψιαστούν τίποτα, λεηλατώντας την περιοχή. Στις 24 Ιουλίου οι Βυζαντινοί στρατηγοί συνειδητοποίησαν τι είχε συμβεί, ήταν όμως πολύ αργά για να αντιδράσουν. Οι Βούλγαροι είχαν φράξει όλες τις οδούς διαφυγής.

Η ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΡΟΥΜΟΥ

Τελικά, μετά από μια καλά σχεδιασμένη νυχτερινή επιχείρηση (25 Ιουλίου) οι Βούλγαροι τσάκισαν στην κυριολεξία τους εισβολείς. Εισήλθαν μάλιστα στη σκηνή του αυτοκράτορα και τον σφάγιασαν μαζί με όλους τους στρατηγούς, τους ανώτερους αξιωματούχους και τους περισσότερους αξιωματικούς. Ο Κρούμος έκοψε το κεφάλι του νεκρού αυτοκράτορα και το κρέμασε σε ένα πάσσαλο για αρκετές ημέρες. Στη συνέχεια επαργύρωσε το κρανίο κατασκευάζοντας ένα κύπελλο με βάση την παράδοση των λαών της στέπας.

ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΚΡΟΥΜΟΥ

- ▣ Ο Κρουμος, εκτός από ηγεμόνας που προσαρτίζει στο βουλγάρικο κράτος τα εδάφη νότια του Αίμου, μένει στην ιστορία και χάρη στο νομοθετικό και μεταρρυθμιστικό του έργο. Εφαρμόζει νέα διοικητική διαίρεση που δεν βασίζεται πλέον σε φυλές και παίρνοντας παράδειγμα από τους νικημένους του εχθρούς παίρνει αποφασιστικά μέτρα κατά της διαφθοράς, της ανηθικότητας και της κατανάλωσης οينوπνεύματος. Ο Κρουμος καταργεί το εθιμικό δίκαιο και δίνει ίσα δικαιώματα στους Σλάβους και τους Βουλγάρους που αποτελούν το βουλγάρικο έθνος.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΡΟΥΜΟΥ

- ▣ Λίγο αργότερα ο Κ. συναντήθηκε με τον αυτοκράτορα Λέοντα Ε' Αρμένιο και, κατά τη συνάντησή τους, οι Βυζαντινοί επιχείρησαν ανεπιτυχώς να τον δολοφονήσουν. Το γεγονός αυτό στάθηκε η αιτία επανέναρξης των εχθροπραξιών, που αποκορυφώθηκαν με τη μάχη της Μεσημβρίας (813). Οι Βυζαντινοί νίκησαν και απώθησαν τους Βούλγαρους στο εσωτερικό της επικράτειάς τους. Τον επόμενο χρόνο, ενώ οι Βούλγαροι προετοιμάζονταν για την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης, ο Κρούμος πέθανε μυστηριωδώς και η εκστρατεία εναντίον της βυζαντινής πρωτεύουσας ματαιώθηκε.

ΣΥΜΕΩΝ

Ο Συμεών Α΄ ο Μέγας (864 ή 865 - 27 Μαΐου 927) ήταν τσάρος της Βουλγαρίας από το 893 έως το 927, κατά την Πρώτη Βουλγαρική Αυτοκρατορία. Οι επιτυχίες των εκστρατειών του Συμεών κατά των Βυζαντινών, των Ούγγρων και των Σέρβων οδήγησαν τη Βουλγαρία στη μεγαλύτερη εδαφική επέκταση στην ιστορία της, καθιστώντας την το ισχυρότερο κράτος της Ανατολικής Ευρώπης εκείνη την εποχή. Η βασιλεία του Συμεών ήταν περίοδος απaráμιλλης πολιτιστικής ευημερίας, ενώ αργότερα θεωρήθηκε ως ο Χρυσός Αιώνας του βουλγαρικού πολιτισμού.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΟΥΓΓΡΩΝ

- ▣ Έχοντας αντιμετωπίσει προσωρινά την πίεση των Ούγγρων και των Βυζαντινών, ο Συμεών ήταν ελεύθερος να σχεδιάσει τιμωρητική εκστρατεία κατά των Ούγγρων. Διαπραγματεύτηκε με τους ανατολικούς γείτονες των Ούγγρων, τους Πετσενέγους, και φυλάκισε τον Βυζαντινό απεσταλμένο Λέοντα Χοιροσφάκτη για να καθυστερήσει την απελευθέρωση των αιχμαλώτων. Αυτό θα του επέτρεπε να επαναδιαπραγματευτεί τους όρους ειρήνης υπέρ του. Σε ανταλλαγή επιστολών, ο Συμεών αρνήθηκε να απελευθερώσει τους αιχμαλώτους και χλεύασε τις αστρολογικές ικανότητες του Λέοντα Στ'.
- ▣ Χρησιμοποιώντας την ουγγρική επίθεση στους Σλάβους γείτονες τους, το 896, ως αφορμή πολέμου, ο Συμεών επιτέθηκε κατά των Ούγγρων με τη βοήθεια των Πετσενέγων και τους κατατρόπωσε στη Μάχη του Νοτίου Μπουγκ (νυν Ουκρανία). Οι Ούγγροι υποχρεώθηκαν να φύγουν για πάντα από το Ετελκιοζ και να εγκαταθούν στην Παννονία. Μετά τη νίκη κατά των Ούγγρων, ο Συμεών απελευθέρωσε τους Βυζαντινούς αιχμαλώτους τους οποίους είχε φυλακίσει το 895.

Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Το καλοκαίρι του 896 εισέβαλε στο Βυζάντιο και επιτέθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Ο στρατός του συνάντησε αντίσταση στη Θράκη από τους Βυζαντινούς, αλλά ο Συμεών τους εκμηδένισε στη μάχη στο Βουλγαρόφυγον (στο σημερινό Μπαμπάεσκι, της Τουρκίας). Χάρη στη βοήθεια των Αράβων αιχμαλώτων, τους οποίους όπλισαν οι Βυζαντινοί, ο Λέων κατάφερε να αποκρούσει την επίθεση των Βουλγάρων στην Κωνσταντινούπολη.

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ

Ο πόλεμος έληξε με συνθήκη ειρήνης μεταξύ Βουλγάρων και Βυζαντινών, η οποία τηρήθηκε μέχρι το θάνατο του Λέοντα Στ', το 912, και βάσει της οποίας οι Βυζαντινοί υποχρεώνονταν να πληρώνουν ετήσιο φόρο. Σύμφωνα με τη συνθήκη αυτή οι Βυζαντινοί παραχώρησαν εδάφη από τον Εύξεινο Πόντο μέχρι την οροσειρά της Στράντζας στη βουλγαρική ηγεμονία. Εν τω μεταξύ, ο Συμεών επέκτεινε την εξουσία του στη Σερβία, όπου την ηγεσία ανέλαβε ο Πέτρος Γκοϊνίκοβιτς.

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΓΧΙΑΛΟΥ

- Το 917 ο Συμεών ετοίμασε ακόμα ένα πόλεμο εναντίον του Βυζαντίου. Προσπάθησε να συνάψει συμμαχία με τους Πετσενέγους, αλλά δεν τα κατάφερε, καθώς οι Βυζαντινοί δωροδόκησαν με περισσότερα χρήματα τους Πετσενέγους. Οι Βυζαντινοί ετοίμασαν μεγάλο στρατό για επίθεση κατά της Βουλγαρίας, και προσπάθησαν να πείσουν τον ηγέτη της Σερβίας Πέτρο Γκοϊνίκοβιτς να επιτεθεί κατά της Βουλγαρίας μαζί με τους Ούγγρους.
- Το 917 ισχυρός βυζαντινός στρατός υπό την ηγεσία του δομέστικου των Σχολών Λέοντα Φωκά, γιου του Νικηφόρου Φωκά, επιτέθηκε στη Βουλγαρία μαζί με τον βυζαντινό στόλο, υπό την ηγεσία του Ρωμανού Λακαπηνού, ο οποίος έπλευσε στα βουλγαρικά λιμάνια στον Εύξεινο Πόντο. Στον δρόμο για την Μεσημβρία (σημερινή Νέσεμπαρ), όπου έπρεπε να συναντηθούν ο στρατός και ο στόλος, οι δυνάμεις του Φωκά σταμάτησαν στον ποταμό Αχελώο, κοντά στην Αγχιάλο της Βουλγαρίας. Μόλις έμαθε για τη βυζαντινή επίθεση, ο Συμεών αποφάσισε να τους αντιμετωπίσει και τους επιτέθηκαν, καθώς αυτοί χαλάρωναν. Στη μάχη της Αγχιάλου της 20ης Αυγούστου του 917, μία από τις μεγαλύτερες μάχες της μεσαιωνικής ιστορίας, οι Βούλγαροι κατέσφαξαν τους Βυζαντινούς. Έπεσαν πολλοί διοικητές του στρατού, αλλά ο Φωκάς κατάφερε να ξεφύγει στη Μεσημβρία.

Επιμένοντας στην εκπλήρωση του ονείρου του να καταλάβει την Κωνσταντινούπολη, ο Συμεών ετοίμαζε μεγάλη εκστρατεία το 924 και έστειλε απεσταλμένους στον, χαλίφη των Φατιμιδών, ο οποίος κατείχε ισχυρό στόλο, τον οποίο χρειαζόταν ο Συμεών. Ο χαλίφης συμφώνησε και έστειλε τους εκπροσώπους του να συνάψουν συμμαχία με τους Βούλγαρους. Ωστόσο οι απεσταλμένοι του χαλίφη συνελήφθησαν από τους Βυζαντινούς στη Καλαβρία. Ταυτόχρονα τη Σερβία οι Βυζαντινοί υποκινούσαν τον Ζαχαρία να επαναστατήσει κατά του Συμεών. Ο Ζαχαρίας δέχτηκε την υποστήριξη πολλών Βούλγαρων, οι οποίοι ένιωθαν εξαντλημένοι από τις εκστρατείες του Συμεών εναντίον του Βυζαντίου. Ο Συμεών έστειλε στρατεύματα, αλλά αυτά κατατροπώθηκαν και οι διοικητές αποκεφαλίστηκαν. Αυτό υποχρέωσε τον Συμεών να ζητήσει ειρήνη από τον Βυζαντινό αυτοκράτορα. Λίγο αργότερα, πάντα την ίδια χρονιά (924), ο Συμεών έστειλε στρατό για ν' αντιμετωπίσει τον Ζαχαρία, ο οποίος αναγκάστηκε να διαφύγει στην Κροατία. Μετά από αυτή τη νίκη, η Σερβία ενσωματώθηκε στη Βουλγαρία.

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΤΟΥ ΠΡΑΞΕΙΣ

- ▣ Το 926 στρατεύματα του Συμεών εισέβαλαν στην Κροατία, τότε συμμάχο του Βυζαντίου, αλλά κατατροπώθηκαν από τον στρατό του βασιλιά Τομισλάβου στη Μάχη του Οροπεδίου της Βοσνίας. Φοβούμενος βουλγαρική ανταπόδοση, ο Τιμοσλάβος δέχθηκε να διαλύσει τη συμμαχία του με το Βυζάντιο και υπέγραψε ειρήνη με βάση το στάτους κβο με τον παπικό απεσταλμένο Μανδαλβέρτο. Κατά τους τελευταίους μήνες της ζωής του ο Συμεών ετοίμαζε ακόμα μια πολιορκία της Κωνσταντινούπολης παρά τις απελπισμένες εκκλήσεις του Ρωμανού για ειρήνη.
- ▣ Στις 27 Μαΐου 927 ο Συμεών πέθανε από καρδιακή ανεπάρκεια στο παλάτι του στην Πρεσλάβα.

ΣΑΜΟΥΗΛ

- ▣ Ο Σαμουήλ Β΄ ήταν Τσάρος (Αυτοκράτορας) της Πρώτης Βουλγαρικής Αυτοκρατορίας από το 977 έως τις 6 Οκτωβρίου του 1014. Από το 977 ως το 997 ήταν στρατηγός υπό το Ρομάν Α΄ της Βουλγαρίας, το δεύτερο επιζήσαντα γιό του Πέτρου Α΄ της Βουλγαρίας, και συμβασίλευσε με αυτόν, καθώς του είχε αναθέσει τη διοίκηση του στρατού και την πραγματική βασιλική εξουσία. Καθώς ο Σαμουήλ αγωνιζόταν να διατηρήσει την ανεξαρτησία της χώρας του από τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, η βασιλεία του χαρακτηρίστηκε από τους συνεχείς πολέμους κατά των Βυζαντινών και του εξ ίσου φιλόδοξου αυτοκράτορα Βασίλειου Β΄. Στα πρώτα χρόνια της βασιλείας του Ο Σαμουήλ κατόρθωσε να καταγάγει αρκετές μεγάλες νίκες κατά των Βυζαντινών και να κάνει επιθετικές εκστρατείες στα εδάφη τους. Ο Σαμουήλ πέθανε από καρδιακή προσβολή στις 6 Οκτωβρίου 1014, δύο μήνες μετά την καταστροφική μάχη του Κλειδίου, και η Βουλγαρία υποτάχθηκε ολοκληρωτικά στο Βασίλειο Β΄ τέσσερα χρόνια αργότερα, τερματίζοντας την πενήντάχρονη σύγκρουση Βυζαντινών - Βουλγάρων.

ΟΙ ΜΑΧΕΣ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

- Το 1003 ο Βασίλειος Β΄ οδήγησε μεγάλο στρατό στο Βίντιν, τη σημαντικότερη πόλη της βορειοδυτικής Βουλγαρίας. Μετά από οκτάμηνη πολιορκία τελικά οι Βυζαντινοί κατέλαβαν το φρούριο, πιθανόν χάρις σε προδοσία από τον τοπικό επίσκοπο. Ενώ οι δυνάμεις του Βασίλειου ήταν απασχολημένες εκεί, ο Σαμουήλ χτύπησε στην αντίθετη κατεύθυνση: στις 15 Αυγούστου επιτέθηκε στην Αδριανούπολη και λεηλάτησε την περιοχή. Οι Βυζαντινοί προχώρησαν προς νότο μέσα από την κοιλάδα του ποταμού Μοράβα και έφτασαν στη Βουλγαρική πόλη-κλειδί Σκόπια το 1004. Ο Βουλγαρικός στρατός ήταν στρατοπεδευμένος στην απέναντι όχθη του Ποταμού Αξιού. Αφού βρήκε ένα πέρασμα και διέσχισε τον ποταμό, ο Βασίλειος Β΄ επιτέθηκε και νίκησε τον ανυποψίαστο στρατό του Σαμουήλ, επαναλαμβάνοντας την προηγηθείσα τακτική του Σπερχειού. Το 1006 - 1007 ο Βασίλειος Β΄ διείσδυσε βαθειά στα Βουλγαροκρατούμενα εδάφη και το 1009 οι δυνάμεις του Σαμουήλ νικήθηκαν στην Κρέτα, ανατολικά της Θεσσαλονίκης. Τα επόμενα χρόνια ο Βασίλειος εξαπέλυε ετήσιες εκστρατείες στα Βουλγαρικά εδάφη, καταστρέφοντας τα πάντα στο πέρασμά του. Αν και δεν είχε γίνει ακόμη καμία αποφασιστική μάχη, ήταν σαφές ότι πλησίαζε το τέλος της Βουλγαρικής αντίστασης.

- ▣ Την ίδια χρονιά ο Σαμουήλ βάρδισε κατά της Θεσσαλονίκης. Οι άνδρες του έστησαν ενέδρα και συνέλαβαν τον κυβερνήτη της, Ιωάννη Χάλδο, αλλά αυτή η επιτυχία δεν μπορούσε να αντισταθμίσει τις απώλειες που είχαν υποστεί οι Βούλγαροι τα τέσσερα τελευταία χρόνια. Οι πολεμικές αποτυχίες καταρράκωσαν το ηθικό μερικών στρατιωτικών διοικητών του Σαμουήλ, ιδίως των αιχμαλωτισμένων Βυζαντινών ευγενών. Ο γαμπρός του Σαμουήλ Ασώτιος, κυβερνήτης του Δυρραχίου, ήρθε σε επαφή με τους Βυζαντινούς του τόπου και τον ισχυρό Ιωάννη Χρυσήλιο, πεθερό του Σαμουήλ. Ο Ασώτιος και η σύζυγός του επιβιβάσθηκαν σε ένα από τα πλοία που πολιορκούσαν την πόλη και διέφυγαν στην Κωνσταντινούπολη. Στο μετσξύ ο Χρυσήλιος παρέδωσε την πόλη στο Βυζαντινό διοικητή Ευστάθιο Δαφνομήλη, εξασφαλίζοντας τον τίτλο του πατρίκιου για τους γιούς του.

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΚΛΕΙΔΙΟΥ

- Όταν ο Βασίλειος Β΄ εξαπέλυσε την επόμενη εκστρατεία του το καλοκαίρι του 1014, ο στρατός του υπέστη βαριές απώλειες κατά τις επιθέσεις στο τείχος. Ο Σαμουήλ έστειλε δυνάμεις υπό το στρατηγό του Νεστορίτσα να επιτεθεί στη Θεσσαλονίκη, ώστε να αποσπάσει τις δυνάμεις του Βασιλείου μακριά από αυτό το μέτωπο. Ο Νεστορίτσα νικήθηκε κοντά στην πόλη από τον κυβερνήτη της Βοτανειάτη, που αργότερα ενώθηκε με τον κύριο Βυζαντινό στρατό κοντά στο Κλειδί. Μετά από αρκετές μέρες συνεχών προσπαθειών να διασπάσουν το τείχος, ένας Βυζαντινός διοικητής, ο κυβερνήτης της Φιλιππούπολης Νικηφόρος Ξιφίας, βρήκε ένα παρακαμπτήριο δρόμο και στις 29 Ιουλίου επιτέθηκε στους Βούλγαρους από πίσω. Παρά την απεγνωσμένη αντίσταση οι Βυζαντινοί συνέτριψαν το Βουλγαρικό στρατό και αιχμαλώτισαν 14.000 στρατιώτες, σύμφωνα με μερικές πηγές 15.000. Ο Βασίλειος Β΄ έστειλε αμέσως δυνάμεις υπό τον ευνοούμενό του διοικητή Θεοφύλακτο Βοτανειάτη να καταδιώξει τους επιζήσαντες Βουλγάρους, αλλά οι Βυζαντινοί νικήθηκαν σε ενέδρα από το Γκαβρίλ Ραντομίρ, που σκότωσε προσωπικά το Βοτανειάτη. Μετά τη Μάχη του Κλειδίου με διαταγή του Βασιλείου Β΄ οι αιχμάλωτοι Βούλγαροι στρατιώτες τυφλώθηκαν. Ένας από κάθε 100 άνδρες αφέθηκε μονόφθαλμος, ώστε να οδηγήσει τους υπόλοιπους στην πατρίδα τους

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΑΜΟΥΗΛ

- ▣ Οι τυφλωμένοι στρατιώτες στάλθηκαν πίσω στο Σαμουήλ, που φέρεται να υπέστη καρδιακή προσβολή βλέποντάς τους. Πέθανε μετά από δύο μέρες, στις 14 Οκτωβρίου 1014. αυτή η θηριωδία έδωσε στο Βυζαντινό αυτοκράτορα το προσωνύμιο Βουλγαροκτόνος. Μερικοί ιστορικοί υποστηρίζουν ότι ήταν ο θάνατος του ευνοούμενού του διοικητή, που εξόργισε το Βασίλειο Β΄ ώστε να τυφλώσει τους αιχμάλωτους στρατιώτες. Ο τάφος του Σαμουήλ βρέθηκε το 1965 από τον Έλληνα καθηγητή Νικόλαο Μουτσόπουλο στην Εκκλησία του Αγίου Αχιλλείου στο ομώνυμο νησί στη Μικρή Πρέσπα. Ο Σαμουήλ είχε χτίσει την εκκλησία για τα λείψανα του αγίου. Στο ταφικό του ένδυμα ήταν κεντημένος ο θεωρούμενος θυρεός του Οίκου των Κομητόπουλων, δύο παπαγάλοι.
- ▣ Τα λείψανά του φυλάσσονται σε μυστική τοποθεσία στην Ελλάδα, αλλά σύμφωνα με πρόσφατη συμφωνία επιτρέπεται να επιστραφούν στη Βουλγαρία και να ταφούν στην Εκκλησία των Αγίων Σαράντα Μαρτύρων στο Βέλικο Τάρνοβο, να αναπαυθούν με εκείνα των αυτοκρατόρων Καλογιάν και Μιχαήλ Ασέν Γ΄.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ